

SPLOŠNA MATURA IZ SOCIOLOGIJE V LETU 2010

Poročilo DPK SM za sociologijo

VSEBINA

Uvod

1 Splošni podatki

- 1.1 Termin izvedbe in potek zunanjega ocenjevanja
- 1.2 Struktura kandidatov
- 1.3 Potek zunanjega ocenjevanja

2 Statistični prikaz rezultatov

- 2.1 Porazdelitev dosežkov po točkah
- 2.2 Meje med ocenami
- 2.3 Splošni podatki o uspehu

3 Vsebinska analiza nalog

- 3.1 Analiza uspeha po posameznih delih izpita
 - 3.1.1 Izpitna pola 1
 - 3.1.2 Izpitna pola 2
 - 3.1.3 Seminaraska naloga
- 3.2 Mnenje ocenjevalcev

4 Ugovori kandidatov na oceno

5 Sklepne ugotovitve

- 5.1 Uspeh kandidatov
- 5.2 Kakovost izpitnih pol
- 5.3 Druga strokovna opažanja

Avtorji:

Mirjam Počkar, glavna ocenjevalka za sociologijo
dr. Marina Tavčar Kranjc, predsednica DPK SM za sociologijo
Poročilo je potrdila DPK SM za sociologijo na svoji seji.
Ljubljana, november 2010

Uvod

Kandidati* opravljajo izpit splošne mature iz sociologije na eni zahtevnostni ravni. Ocena je pridobljena z zunanjim in notranjim ocenjevanjem.

Zunanji del ocene predstavlja 75 % končne ocene in je pridobljen s pisnim izpitom. Pisni del izpita sestavljata dve izpitni poli. Izpitna pola 1 vsebuje naloge esejskega tipa. Kandidati izmed petih ponujenih esejskih nalog izberejo in odgovarjajo na dve. Vsaka esejska naloga je lahko ocenjena z največ 20 točkami. Kandidati lahko pri tem delu izpita dosežejo maksimalno 40 točk, kar predstavlja tudi 40 % končne ocene.

Izpitna pola 2 vsebuje strukturirane naloge iz posameznih tem oziroma vsebinskih sklopov, ki jih določa Predmetni izpitni katalog za splošno maturo – sociologija. V izpitni poli 2 so tako ponujene štiri strukturirane naloge iz štirih tem – vsebinskih sklopov, vsaka s svojim sklopom vprašanj (največkrat od 6 do 8). Kandidati izmed štirih ponujenih strukturiranih nalog oziroma sklopov vprašanj izberejo in odgovarjajo na dva. Državna predmetna komisija za splošno maturo za sociologijo lahko z razpisom določi temo, ki bo zagotovo v izpitni poli 2. Za splošno maturo 2010 (spomladanski in jesenski rok) je bila tako določena tema Kultura. Kandidati lahko za vsako posamezno strukturirano nalogo oziroma sklop vprašanj v njej dobijo maksimalno 17,5 točke, skupaj največ 35 točk, kar predstavlja tudi 35 % končne ocene.

Notranji del ocene predstavljajo točke, ki jih kandidati pridobijo s seminarsko nalogo. Kandidati jo izdelajo med šolskim letom pod vodstvom učitelja. Zanj lahko dobijo največ 25 točk, kar predstavlja tudi 25 % končne ocene. Učiteljeva pomoč, navodila za pisanje seminarske naloge in merila ocenjevanja so določeni in objavljeni v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo – sociologija.

* V poročilu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec, učitelj, ...), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

1 Splošni podatki

1.1 Termin izvedbe in potek zunanjega ocenjevanja

Pisni izpit iz sociologije je potekal v sredo, 2. junija 2010; seminarske naloge so morali kandidati oddati do 23. aprila 2010.

1.2 Struktura kandidatov

V spomladanskem izpitnem roku splošne mature 2010 je pisni izpit iz sociologije opravljalo 1412 kandidatov (lani 1455), 1294 prvič in 118 ponovno. Med kandidati je bilo 119 poklicnih maturantov, ki so sociologijo opravljali kot posamezni izpit splošne mature ob poklicni maturi. Večino kandidatov (1023) so predstavljali dijaki splošnih in strokovnih gimnazij, ki so splošno maturo opravljali prvič.

V preglednici 1 je predstavljena struktura kandidatov, ki so opravljali splošno maturo v spomladanskem izpitnem roku 2010.

Preglednica 1: Kandidati, ki so opravljali splošno maturo v spomladanskem roku 2010.

Gimnazija (skupaj)	Splošna gimnazija	Strokovna gimnazija	Mat. tečaj in odrasli	Poklicna matura	Vsi ostali (popravni, ponovno, celotno, ...)
1023	857	166	152	119	118

Vir: Državni izpitni center, 2010.

1.3 Potek zunanjega ocenjevanja

DPK SM za sociologijo je opravila moderacijo navodil za ocenjevanje 3. junija 2010. Seminar za zunanje ocenjevalce in razdeljevanje izpitnih pol je potekalo 4. junija 2010 v prostorih Državnega izpitnega centra v Ljubljani. Menjava izpitnih pol je bila 10. junija 2010 na Državnem izpitnem centru. Obe izpitni poli namreč ocenita dva ocenjevalca. Ocenjevanje poteka na domu. Vsak ocenjevalec ocenjuje prvo in drugo izpitno polo – v ocenjevanje dobi približno enako število prvih in drugih izpitnih pol, vendar praviloma ne od istega kandidata.

Končna oddaja izpitnih pol je bila 16. junija 2010 prav tako na Državnem izpitnem centru, ocenjevalci iz mariborske regije pa so jih oddali v Mariboru.

Glede na to, da gre v obeh izpitnih polah za vprašanja odprtega tipa (še zlasti pa to velja za izpitno polo 1, ki vsebuje naloge esejskega tipa), so doseženi indeksi objektivnosti zadovoljivi. To seveda ne pomeni, da se jih ne trudimo še izboljšati.

V kontrolnem ocenjevanju je bilo ocenjenih 263 izpitnih pol: 193 izpitnih pol 1 in 70 izpitnih pol 2. To predstavlja 9,3 % vseh izpitnih pol.

Nekoliko večje razlike pri ocenjevanju se pojavljajo pri izpitni poli 1. To je razumljivo, saj gre za ocenjevanje esejskih odgovorov, pri katerih ni mogoče za celoten odgovor natančno določiti, kaj je pravilen in kaj napačen odgovor. Govorimo lahko bolj o dobrih in slabih odgovorih. Zunanji ocenjevalci ocenjujejo po splošni ocenjevalni shemi in dodatnih navodilih za ocenjevanje posameznih esejskih nalog.

2 Statistični prikaz rezultatov

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkah

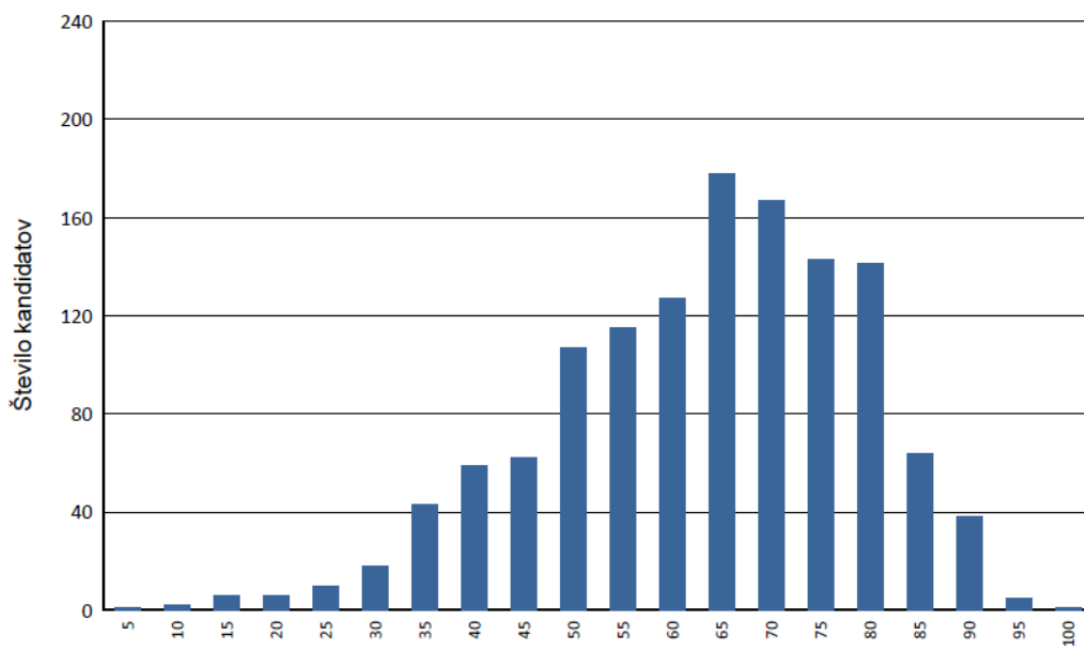
V preglednicah 2 in 3 ter na slikah 1 in 2 je prikazana razporeditev po doseženih točkah, kjer so upoštevani vsi kandidati (brez poklicnih maturantov), in razporeditev kandidatov iz gimnazij, ki so splošno maturo opravljali prvič. V preglednici 4 in na sliki 3 je prikazana razporeditev po doseženih točkah za poklicne maturante.

Preglednica 2: Doseženo število točk pri celotnem izpitu (vsi kandidati brez poklicnih maturantov).

Štev. kandidatov	1293
Povprečno štev. točk	61,08
Standardna deviacija	15,58
Min. štev. točk	4
Max. štev. točk	97

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 1: Razporeditev po doseženih točkah pri celotnem izpitu (vsi kandidati brez poklicnih maturantov).

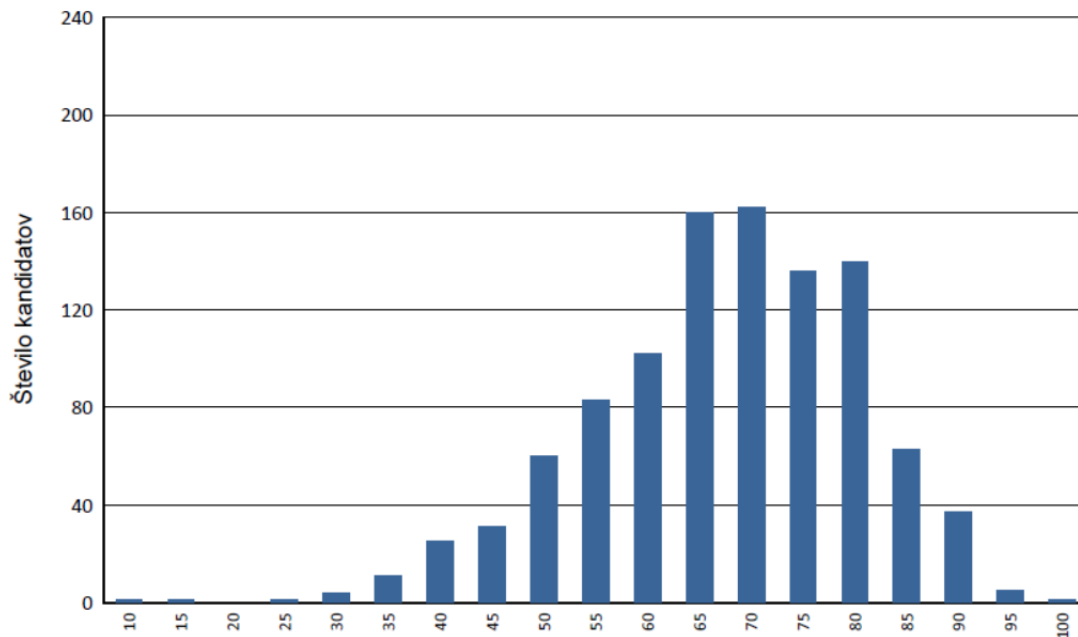
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 3: Doseženo število točk pri celotnem izpitu (gimnazija – maturo opravljali prvič).

Štev. kandidatov	1023
Povprečno štev. točk	65,38
Standardna deviacija	12,90
Mediana	67
Min. štev. točk	9
Max. štev. točk	97

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 2: Razporeditev po doseženih točkah pri celotnem izpitu (gimnazija – maturo opravljali prvič).

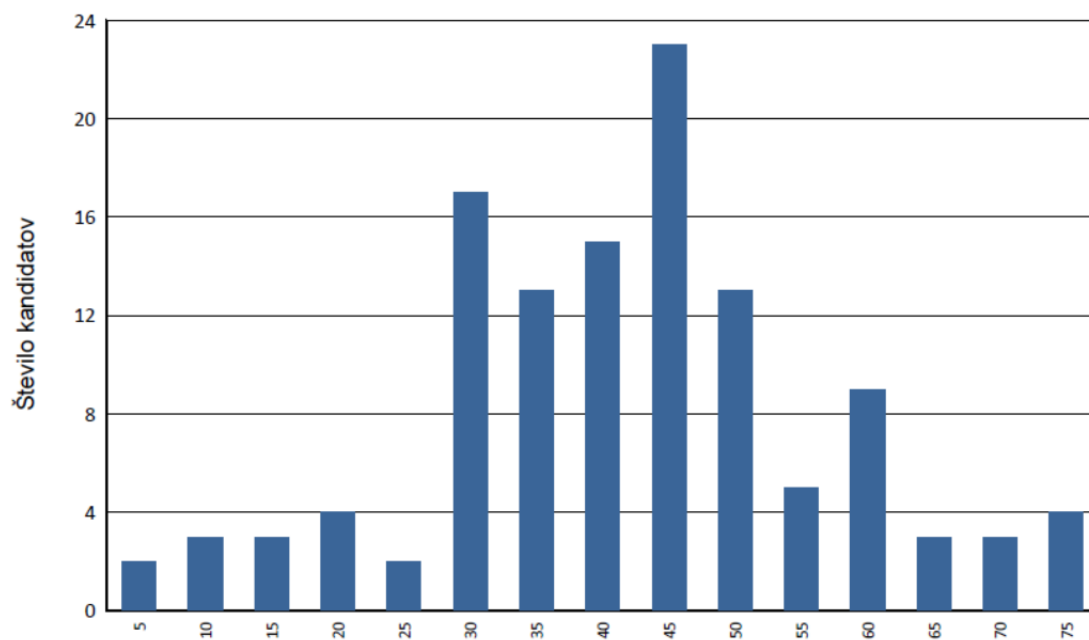
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 4: Doseženo število točk pri celotnem izpitu (poklicni maturanti).

Štev. kandidatov	119
Povprečno štev. točk	39,93
Standardna deviacija	14,75
Min. štev. točk	3
Max. štev. točk	73

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 3: Razporeditev po doseženih točkah pri celotnem izpitu (poklicni maturanti).

Vir: Državni izpitni center, 2010.

2.2 Meje med ocenami

DPK SM za sociologijo je na svoji seji 1. julija 2010 pregledala podatke o dosežkih kandidatov in določila meje med ocenami, ki so prikazane v preglednici 5. Preglednica prikazuje tudi meje za leta 2007, 2008 in 2009.

Preglednica 5: Meje med ocenami.

Ocene \ Leto	5	4	3	2	NP
2007	82	69	57	45	36
2008	81	68	56	45	36
2009	82	69	58	47	38
2010	82	69	58	47	38

Vir: Državni izpitni center, 2010.

2.3 Splošni podatki o uspehu

Poglejmo nekaj kazalnikov uspešnosti letošnjih kandidatov. Pri kandidatih iz gimnazij (splošnih in strokovnih) so upoštevani kandidati, ki so splošno maturo opravljali prvič, pri maturitetnem tečaju in odraslih ter pri poklicni maturi pa vsi kandidati. V oklepaju so za primerjavo podatki za leto 2009.

Preglednica 6: Porazdelitev dosežkov.

	Gimnazije (skupaj)	Splošne gimnazije	Strok. gimnazije	Matur. tečaj in odrasli	Poklicna matura
Št. kandidatov	1023 (1062)	857 (904)	166 (158)	152 (172)	119 (86)
Povp. št. % točk	65,38 (65,32)	67,00 (66,92)	57,03 (56,16)	43,24 (45,94)	39,93 (43,74)
Povprečna ocena	3,21 (3,22)	3,34 (3,35)	2,52 (2,49)	1,46 (1,89)	1,46 (1,67)
% odličnih	9,38 (9,60)	11,20 (10,84)	0,00 (2,53)	0,00 (0,58)	0,00 (0,00)
% negativnih	6,26 (4,33)	4,08 (2,21)	17,47 (16,46)	53,29 (46,51)	70,59 (63,95)

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Vsi ostali (popravni, ponovno, celotno, ... – teh je bilo 118) so v povprečju dosegli 46,72 odstotne točke (lani 45,44), njihova povprečna ocena je bila 1,80 (lani 1,79), odstotek odličnih je bil 0,85 (lani 0,74), negativnih pa 44,92 (lani 45,19).

Iz preglednice je razvidno, da gre za precejšnje razlike v dosežkih med posameznimi »kategorijami« kandidatov. Najboljši so kandidati splošnih gimnazij. Njihov uspeh je skozi leta nekoliko nihal. Letos so bili podobno uspešni kot lani, obakrat pa bolj kot nekaj let prej. V primerjavi s spomladanskim izpitnim rokom splošne mature 2009 je nekoliko večji delež odličnih, nekoliko večji pa je tudi delež negativnih. Slabši so kandidati strokovnih gimnazij (precej nižje povprečno število doseženih odstotnih točk; odličnih ni bilo, precejšen delež negativnih, ki se je v primerjavi s prejšnjim letom še nekoliko povečal, itd.). To je mogoče pojasniti s tem, da imajo, zaradi nekoliko drugačnega predmetnika, v primerjavi s splošnimi gimnazijami manj ur, v katerih bi lahko »predelali« s predmetnim izpitnim katalogom določene vsebine, jih poglobili, se usposobili za analizo in interpretacijo, itd. To je najbrž tudi eden od pomembnih vzrokov še nižjega uspeha udeležencev maturitetnega tečaja, odraslih in poklicnih maturantov.

Poglejmo še, kako so kandidati razporejeni po ocenah (v oklepaju so za primerjavo podatki za spomladanski izpitni rok splošne mature 2009; gl. preglednici 7 in 8).

Preglednica 7: Razporeditev po ocenah (kandidati gimnazij).

Štev. kand. po ocenah	Gimnazije (skupaj)	%	Splošne gimnazije	%	Strokovne gimnazije	%
1	64 (46)	6,26 (4,33)	35 (20)	4,08 (2,21)	29 (26)	17,47 (16,46)
2	201 (217)	19,65 (20,43)	149 (163)	17,39 (18,03)	52 (54)	31,33 (34,18)
3	311 (355)	30,40 (33,43)	256 (298)	29,87 (32,96)	55 (57)	33,13 (36,08)
4	351 (342)	34,31 (32,20)	321 (325)	37,46 (35,95)	30 (17)	18,07 (10,76)
5	96 (102)	9,38 (9,60)	96 (98)	11,20 (10,84)	0 (4)	0,00 (2,53)
Skupaj	1023 (1062)	100 (100)	857 (904)	100 (100)	166 (158)	100 (100)

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 8: Razporeditev po ocenah (drugi kandidati).

Štev. kand. po ocenah	Mat. tečaj in odrasli	%	Poklicna matura	%	Ostali kandidati	%
1	81 (80)	53,29 (46,51)	84 (55)	70,59 (63,95)	53 (61)	44,92 (45,19)
2	43 (47)	28,29 (27,33)	20 (13)	16,81 (15,12)	41 (50)	34,75 (37,04)
3	21 (30)	13,82 (17,44)	10 (9)	8,40 (10,47)	20 (17)	16,95 (12,59)
4	7 (14)	4,61 (8,14)	5 (9)	4,20 (10,47)	3 (6)	2,54 (4,44)
5	0 (1)	0,00 (0,58)	0 (0)	0,00 (0,00)	1 (1)	0,85 (0,74)
Skupaj	152 (172)	100 (100)	119 (95)	100 (100)	118 (135)	100 (100)

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Porazdelitev po doseženih ocenah se za kandidate gimnazij, ki so opravljali maturo prvič, približuje Gaussovi krivulji (normalni porazdelitvi). Enako velja za razporeditev po doseženih točkah pri posamezni izpitni poli. Od take porazdelitve pa odstopa razporeditev po doseženih točkah pri seminarski nalogi (notranji del ocene). Med notranjim in zunanjim delom ocene je pozitivna korelacija (glej preglednico 9), vendar je večji delež kandidatov z večjim številom točk. Enaka oziroma podobna razmerja zasledimo tudi pri drugih predmetih, katerih notranji del ocene predstavljajo seminarska naloga, laboratorijske in terenske vaje. Tako to ni problem – če sploh je problem – samo sociologije, ampak tudi drugih predmetov z enakim ali podobnim tipom notranje ocene. Je pa res tudi, da imajo kandidati za izdelavo seminarske naloge dovolj časa, učiteljevo pomoč, izberejo si temo, ki jih zanima, ni stresnih izpitnih okoliščin itd., tako da tudi to prispeva k višjim ocenam.

Preglednica 9: Korelacija odstotnih točk notranjega in zunanjega dela izpita

Gimnazije skupaj	Splošne gimnazije	Strokovne gimnazije	Maturitetni tečaj in odrasli	Poklicna matura	Vsi ostali
0,33	0,35	0,26	0,34	0,17	0,48

Vir: Državni izpitni center, 2010.

3 Vsebinska analiza nalog

3.1 Analiza uspeha po posameznih delih izpita

3.1.1 Izpitna pola 1

Izpitna pola 1 vsebuje pet nalog esejskega tipa. Kandidati izberejo in odgovarjajo na dve. Kot je razvidno iz statističnih podatkov, so nekatere naloge pogosteje izbrane kot druge, prav tako je različno tudi povprečno število točk, ki so jih kandidati dosegli pri posamezni nalogi. Državna predmetna komisija meni, da so vprašanja uravnotežena glede težavnosti, res pa je, da so nekatera področja in teme za kandidate zanimivejše in jim mogoče tudi pri pouku namenijo več pozornosti, za druge teme pa morda zmanjka časa za bolj poglobljeno obravnavo. Toda kandidati imajo ne glede na to možnost izbire in lahko odgovarjajo na vprašanja iz tistih tem, ki jih najboljše obvladajo.

Kandidati gimnazij, ki so opravljali maturo prvič (N = 1023), so pri tem delu izpita dosegli povprečno 21,79 točke (lani 22,85 točke) od 40 možnih točk; če upoštevamo vse kandidate brez poklicnih maturantov (N = 1293), pa je povprečno število točk 19,86 (lani 21,02). Indeks težavnosti (v nadaljevanju IT) izpitne pole 1 je v prvem primeru 0,54 (lani 0,57), če upoštevamo vse, pa 0,49 (lani 0,52). Kandidati, ki so opravljali sociologijo kot posamezni izpit splošne mature ob poklicni maturi, so v povprečju dosegli 10,34 točke, IT izpitne pole 1 je bil 0,25.

3.1.1.1 Razporeditev po doseženih točkah

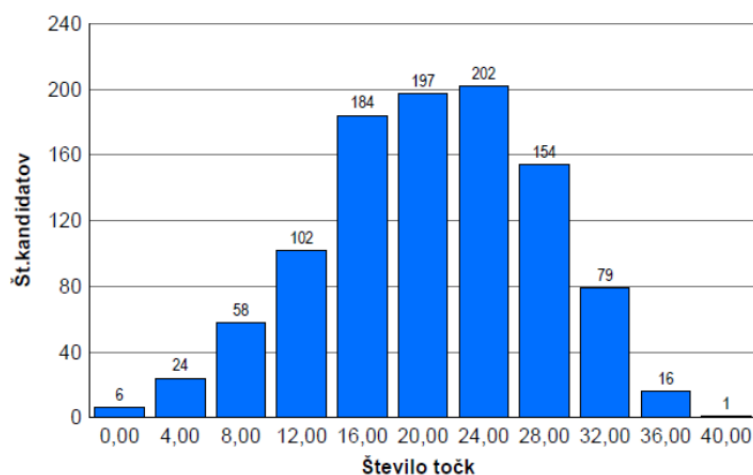
Prikazana je razporeditev točk pri izpitni poli 1: najprej za kandidate gimnazij, ki so maturo opravljali prvič (gl. preglednico 10 in sliko 4), za vse kandidate brez poklicnih maturantov (gl. preglednico 11 in sliko 5) in za poklicne maturante (gl. preglednico 12 in sliko 6).

Preglednica 10: Doseženo število točk pri izpitni poli 1 (gimnazija).

Štev. kandidatov	1023
Povprečno štev. točk	21,79
Standardni odklon	7,18
Min. štev. točk	2,00
Max. štev. točk	40,00
Max. možno točk	40,00
Mediana	22,00
Korelacija z oceno v SŠ	0,47

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 4: Razporeditev po doseženih točkah pri izpitni poli 1 (gimnazija).

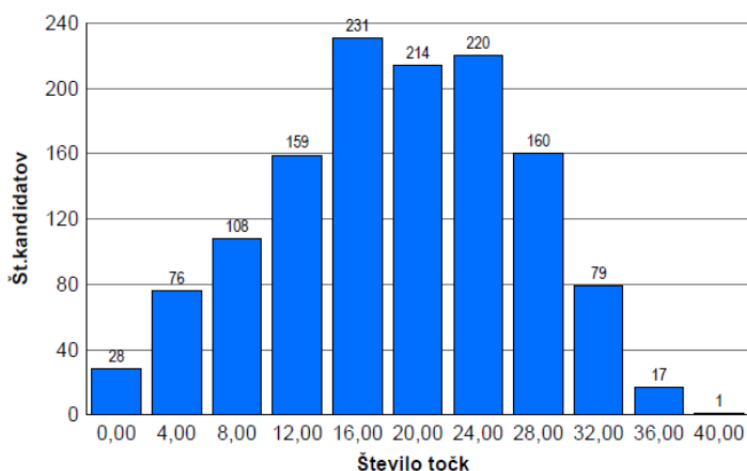
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 11: Doseženo število točk pri izpitni poli 1 (vsi, brez poklicnih maturantov).

Štev. kandidatov	1293
Povprečno štev. točk	19,86
Standardni odklon	8,09
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	40,00
Max. možno točk	40,00
Mediana	20,00
Korelacija z oceno v SŠ	0,55

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 5: Razporeditev po doseženih točkah pri izpitni poli 1 (vsi, brez poklicnih maturantov).

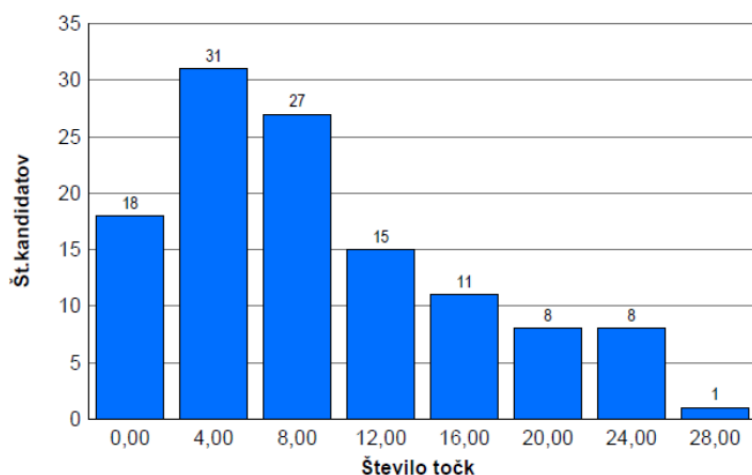
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 12: Doseženo število točk pri izpitni poli 1 – poklicni maturanti.

Štev. kandidatov	119
Povprečno štev. točk	10,34
Standardni odklon	7,23
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	29,50
Max. možno točk	40,00
Mediana	9,00
Korelacija z oceno v SŠ	0,11

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 6: Razporeditev po doseženih točkah pri izpitni poli 1 (poklicni maturanti).

Vir: Državni izpitni center, 2010.

V nadaljevanju je na podlagi statističnih podatkov prikazano, koliko kandidatov je izbralo posamezno nalogo, koliko točk so v povprečju dosegli in kakšen je bil indeks težavnosti posamezne naloge. Najprej so navedeni podatki za kandidate iz gimnazij, ki so maturo opravljali prvič (N = 1023), v oklepaju pa še za vse, ki so opravljali maturo, razen poklicnih maturantov (N = 1293), posebej so navedeni tudi podatki za poklicne maturante. Na podlagi opažanj zunanjih ocenjevalcev (med njimi tudi članov DPK SM) je podana tudi kvalitativna analiza odgovorov na posamezne naloge; ta se nanaša na vse kandidate. Izpostavljeni so predvsem problemi, napake, težave, ki so jih imeli kandidati. Iz tega seveda ne smemo sklepati, da ni bilo dobrih odgovorov.

3.1.1.2 Prva esejska naloga

Predstavite sociološko razumevanje družbenih sprememb ter primerjajte njihovo obravnavo v evolucionističnih in konfliktnih teorijah.

Nalogo je izbralo najmanj kandidatov: 45 (56), povprečno število doseženih točk pa je bilo največje pri kandidatih gimnazije: v povprečju so dosegli 13,47 točke, če upoštevamo vse kandidate brez poklicnih maturantov, pa 11,81 točke (od 20 možnih točk). IT naloge je 0,67 (0,59). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 6 kandidatov, v povprečju so dosegli 1,92 točke, IT je bil 0,10.

Zunanji ocenjevalci so opazili, da si je nalogo izbralo zelo malo kandidatov; nekateri niso imeli nobenega primera. Ugotavljajo, da so bili nekateri odgovori zelo dobri, nekateri kandidati pa so z odgovarjanjem imeli težave. Nekateri so pisali o družbenih spremembah na splošno, drugi so v odgovor vključili samo eno teorijo. Boljši so bili pri predstavljanju evolucionističnih teorij v primerjavi s konfliktnimi; zunanji ocenjevalci ugotavljajo slabše poznavanje slednjih. Težave je povzročala primerjava.

3.1.1.3 Druga esejska naloga

Primerjate konfliktno teorijo odklonskosti s teorijo etiketiranja. V odgovoru izpostavite razlike in sorodnosti.

Na nalogo je odgovarjalo 428 (524) kandidatov. V povprečju so dosegli 10,74 (9,92) točke (od 20 možnih točk). IT naloge je 0,54 (0,50). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 37 kandidatov, v povprečju so dosegli 5,30 točke, IT je bil 0,26.

Zunanji ocenjevalci ugotavljajo, da so kandidati pogosto pisali o odklonskosti na splošno ali pa so predstavljali kar vse teorije odklonskosti. Pogosta napaka je bila, da so konfliktno teorijo odklonskosti zamenjali s funkcionalističnimi, najpogosteje z Mertonovo teorijo strukturne napetosti. Pri teoriji etiketiranja so imeli težave z razumevanjem razlik med primarno in sekundarno odklonskostjo. Velikokrat so prvo opredelili kot lažje kršitve družbenih norm, drugo pa kot težje, kar je popolnoma napačno. Največ težav je – če so že bile teorije dobro in ustrezno predstavljene – povzročala primerjava obeh teoretskih perspektiv (podobno kot pri prejšnji nalogi). Nasploh lahko ugotovimo, da le redki kandidati izpeljejo ustrezne primerjave (teorij, pojavov, procesov itd.), tj. izpostavijo morebitne podobnosti in razlike in jih pojasnijo. Pogosteje se zadovoljijo s predstavitvijo enega in potem drugega.

3.1.1.4 Tretja esejska naloga

Analizirajte značilnosti družinskega življenja v Sloveniji in drugih sodobnih družbah.

Nalogo je izbralo največ kandidatov: 643 (842). V povprečju so dosegli 10,29 (9,39) točke (od 20 možnih točk). IT naloge je 0,51 (0,47). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 90 kandidatov, v povprečju so dosegli 5,47 točke, IT je bil 0,27.

V odgovorih kandidatov je bilo večkrat opaziti »zastranitve«: pisali in razpravljali so o tipih, oblikah družin in/ali njihovih funkcijah ter spreminjanju skozi čas. Pogosto je bilo ukvarjanje z vlogo družine v procesih primarne socializacije, opisovanje različnih problemov v družinskem življenju itd. Včasih so zašli v primerjave družinskega življenja »nekoč in danes«. V vseh takih primerih se skoraj niso dotaknili tistega, kar zahteva naloga. Odgovori so bili pogosto zdravorazumski, ocenjevalci ugotavljajo, da so bili nekateri na ravni »prostih spisov« in včasih tudi polni moraliziranja, brez sociološkega uvida v obravnavani pojav. Če so že ustrezno analizirali značilnosti družinskega življenja v Sloveniji, so izpustili druge sodobne družbe ali pa so te značilnosti kar posplošili na globalno raven. Najpogostejša ugotovitev ocenjevalcev je, da so kandidati izpustili analizo družinskega življenja v drugih sodobnih družbah.

3.1.1.5 Četrta esejska naloga

V sociologiji religije ni enotne definicije religije. Raziskovalci pa se strinjajo, da so religije kompleksen družbeni pojav in da se kažejo skozi več pojavnostnih razsežnosti (sestavini).

Predstavite in analizirajte sestavine religij. Ponazorite jih s konkretnimi primeri.

Na nalogo je odgovarjalo 537 (631) kandidatov. V povprečju so dosegli 12,71 (12,02) točke (od 20 možnih točk). IT naloge je 0,64 (0,60). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 43 kandidatov, v povprečju so dosegli 6,88 točke, IT je bil 0,34.

Kandidati so v svojih odgovorih pogosto izkazali poznavanje sestavin oziroma razsežnosti religij, te so tudi ustrezno predstavili in opisali. Bilo je precej dobrih odgovorov. Zunanji ocenjevalci pa opazajo tudi, da je v odgovorih večkrat umanjala vključitev medsebojne povezanosti sestavin, tudi ponazoritev s konkretnimi primeri ni bila vedno najboljša (ali primerov ni bilo ali so bili predstavljeni napačni, neustrezni za posamezno sestavino). Med predstavljenimi sestavinami so največkrat pozabili na religiozno etiko, pogosto je bilo tudi nerazlikovanje med religioznim ravnanjem v širšem in ožjem smislu.

3.1.1.6 Peta esejska naloga

Dogodki, ki spreminjajo male kmete v mezdne delavce, njihove življenjske potrebščine in delovna sredstva pa v materialne elemente kapitala, ustvarjajo le-temu hkrati tudi notranji trg. Prej je izdelovala in predelovala kmečka družina življenjske potrebščine in surovine, ki jih je potem v glavnem tudi sama porabila. Sedaj so postale te surovine in življenjske potrebščine blago; veliki zakupnik jih prodaja, manufakture so njegovi odjemalci.

(Marx, K. (1961): Kapital. Kritika politične ekonomije. Prvi zvezek, prva knjiga. Proces produkcije kapitala, CZ, Ljubljana, str. 842)

Analizirajte spremembe družbene slojevitosti od prehoda iz tradicionalnih v moderne družbe do danes.

Nalogo je izbralo 393 (533) kandidatov. V povprečju so dosegli 9,06 (7,95) točke (od 20 možnih točk). IT naloge je 0,45 (0,40). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 62 kandidatov, v povprečju so dosegli 3,77 točke, IT je bil 0,19.

Kot vidimo, so bili pri tej nalogi odgovori ocenjeni najnižje (razen pri poklicnih maturantih, kjer je bila nižje ocenjena prva naloga). Zunanji ocenjevalci so na odgovore imeli tudi največ kritičnih pripomb. Ugotavljajo, da je kandidatom precej problemov povzročala sociološka terminologija. Pogosto so samo opisovali različne sisteme oziroma oblike družbene slojevitosti in bili premalo pozorni na analizo sprememb družbene slojevitosti od prehoda iz tradicionalnih v moderne družbe, še manjkraj so se lotili sprememb družbene slojevitosti »do danes«, kot to zahteva vprašanje. Zunanji ocenjevalci ugotavljajo slabo poznavanje razredne oblike slojevitosti in specifičnosti slojevske strukture sodobnih modernih družb. Kar nekaj kandidatov je v odgovorih razpravljalo o problemih kmetov in kmetijstva. Nekateri pa v odgovorih niso analizirali slojevitosti, ampak se ukvarjali s primerjavo tradicionalnih in modernih družb na splošno ali pa pisali o spreminjanju dela.

3.1.2 Izpitna pola 2

Izpitna pola 2 vsebuje štiri tematske sklope oziroma strukturirane naloge. Kot je bilo že na začetku omenjeno, je eden izmed njih že vnaprej znan – na splošni maturi 2010 je bil tematski sklop »Kultura«. Kandidati izberejo in odgovarjajo na sklop vprašanj iz dveh tematskih sklopov, tj. na dve strukturirani nalogi. Podobno kot v izpitni poli 1 so bili nekateri tematski sklopi pogosteje izbrani kot drugi; povprečno število točk, ki so jih kandidati – dijaki gimnazij dosegli pri posamezni strukturirani nalogi, pa se ni bistveno razlikovalo. Če upoštevamo vse, brez poklicnih maturantov, pa so slabše odgovarjali na vprašanja II. in IV. naloge.

Kandidati gimnazij, ki so opravljali maturo prvič, so pri tem delu izpita dosegli povprečno 21,63 točke (lani 21,01 točke) od 35 možnih točk; če upoštevamo vse kandidate brez poklicnih maturantov (N = 1293), pa je povprečno število točk 20,20 (lani 19,33 točke). IT pole je 0,61 (0,57). Poklicni maturanti so v tem delu izpita dosegli povprečno 11,90 točke, IT je bil 0,34.

3.1.2.1 Razporeditev po doseženih točkah

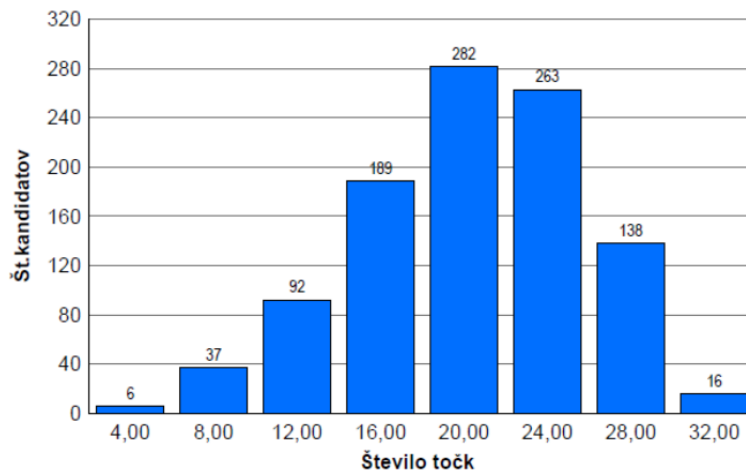
V preglednici 13 in na sliki 7 ter v preglednici 14 in na sliki 8 je razporeditev po doseženih točkah enako kot za izpitno polo 1. V preglednici 15 in na sliki 9 je prikazana razporeditev točk za poklicne maturante.

Preglednica 13: Doseženo število točk pri izpitni poli 2 (gimnazija).

Štev. kandidatov	1023
Povprečno štev. točk	21,63
Standardni odklon	5,40
Min. štev. točk	5,50
Max. štev. točk	34,50
Max. možno točk	35,00
Mediana	22,25
Korelacija z oceno v SŠ	0,47

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 7: Razporeditev po doseženih točkah pri izpitni poli 2 (gimnazija).

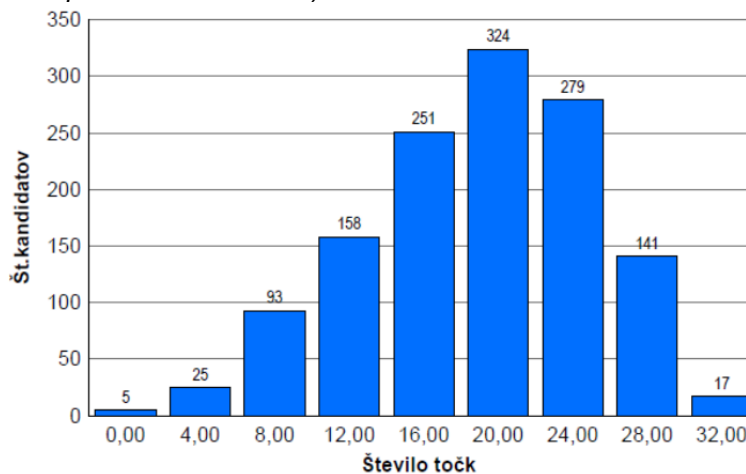
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 14: Doseženo število točk pri izpitni poli 2 (vsi, brez poklicnih maturantov).

Štev. kandidatov	1293
Povprečno štev. točk	20,20
Standardni odklon	6,13
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	34,50
Max. možno točk	35,00
Mediana	20,75
Korelacija z oceno v SŠ	0,54

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 8: Razporeditev po doseženih točkah pri izpitni poli 2 (vsi, brez poklicnih maturantov).

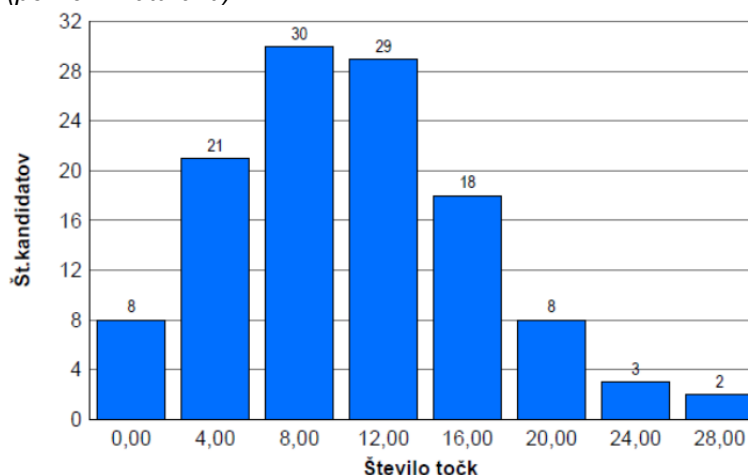
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 15: Doseženo število točk pri izpitni poli 2 (poklicni maturanti).

Štev. kandidatov	119
Povprečno štev. točk	11,90
Standardni odklon	6,00
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	28,75
Max. možno točk	35,00
Mediana	11,50
Korelacija z oceno v SŠ	0,25

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 9: Razporeditev po doseženih točkah pri izpitni poli 2 (poklicni maturanti).

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Tudi v primeru izpitne pole 2 je v nadaljevanju na podlagi statističnih podatkov prikazano, koliko kandidatov je izbralo posamezno nalogo, koliko točk so v povprečju dosegli in kakšen je bil indeks težavnosti nalog. Podatki se nanašajo na kandidate iz gimnazij, ki so maturo opravljali prvič (N = 1023), v oklepaju pa so podatki za vse, ki so opravljali maturo, razen poklicnih maturantov (N = 1293). Navedeni so tudi podatki za poklicne maturante. Na podlagi opažanj zunanjih ocenjevalcev je tudi v tem primeru podana kratka kvalitativna analiza odgovorov na posamezna vprašanja; ta se nanaša na vse kandidate. Mnogo odgovorov je bilo dobrih, vendar so izpostavljeni predvsem problemi, napake, težave.

3.1.2.2 Prva strukturirana naloga: Kultura

Strukturirana naloga je vsebovala 6 vprašanj. Izbralo jo je 981 (1241) kandidatov – največ, kar je razumljivo, saj je bila to vnaprej napovedana tema. V povprečju so dosegli 10,86 (10,22) točke (od 17,5 možne točke). IT je 0,62 (0,58). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 113 kandidatov, v povprečju so dosegli 6,50 točke, IT je bil 0,37.

Kot kažejo podatki, so kandidati najbolje odgovarjali na vprašanje 1.6 (»Katere vrste sankcij poleg neformalnih še poznamo? Poimenujte jih in pojasnite, po čem se razlikujejo od formalnih. Vključite dve razliki.«). IT je bil 0,71 (0,67). Kot najtežje se je izkazalo vprašanje 1.4 (»Navedite tri družbene spremembe, ki so po drugi svetovni vojni v Zahodni Evropi in Ameriki vplivale na nastanek različnih mladinskih subkultur.«). IT je v primeru tega vprašanja bil 0,53 (0,48). To so opazili tudi zunanji ocenjevalci, ki ugotavljajo, da kandidati slabo poznajo te spremembe. Pogosto namesto navajanja sprememb opisujejo značilnosti mladinskih subkultur. Nekaj težav je povzročalo tudi vprašanje 1.3 (»Razložite koncept subkulture in njeno razmerje do prevladujoče kulture.«). IT je bil 0,53 oziroma 0,51). Kandidati so večinoma sicer dokaj ustrezno opredelili koncept subkulture, v manjši meri pa njeno razmerje do prevladujoče kulture. Ocenjevalci ugotavljajo, da skoraj nihče v odgovoru ni poudaril ali vsaj nakazal, da so subkulture izraz heterogenosti modernih družb. Kandidati so na vprašanju 1.1 (»Množični mediji sodijo med najpomembnejše pojave sodobnega časa. Razložite dve njihovi značilnosti. /Pomagajte si z virom A./«) in 1.2 (»Katere negativne družbene pojave lahko izzovejo mediji? Na kratko razložite dva.«) odgovarjali zelo podobno. Pri vprašanju 1.2 so navajali pojave, niso pa dovolj razložili, zakaj naj bi bili ti pojavi negativni. Kot ugotavljajo zunanji ocenjevalci so kandidati pri vprašanju 1.2 večkrat izenačevali množične medije in množično kulturo. Pri vprašanju 1.5 (»Kako imenujemo stališče, ki ocenjuje obnašanje ljudi v drugih kulturah s stališča teh kultur samih? Navedite in razložite ga.«) so večkrat navedli etnocentrizem namesto kulturnega relativizma. Če so navedli kulturni relativizem, pa so ga nekateri zelo pomanjkljivo razložili. Čeprav so kandidati na vprašanje 1.6 v povprečju dokaj dobro odgovarjali, pa nekateri zunanji ocenjevalci ugotavljajo, da so bili nekateri kandidati šibki pri pojasnjevanju razlik med formalnimi in neformalnimi sankcijami.

3.1.2.3 Druga strukturirana naloga: Ekološka kriza in perspektive človeštva

Tudi ta strukturirana naloga je vsebovala 6 vprašanj. Izbralo jo je najmanj kandidatov: 97 (144). V povprečju so dosegli 10,18 (8,20) točke (od 17,5 možne točke), kar je najmanj med štirimi sklopi. IT je 0,58 (0,47). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 30 kandidatov, v povprečju so dosegli 3,55 točke, IT je bil 0,20.

Kandidati so najbolje odgovorili na vprašanje 2.1 (»Vir A govori o problemu umiranja gozdov pri nas. Navedite še dva ekološka problema v Sloveniji.«). IT je bil 0,76 (0,73). Največ preglavic je povzročalo vprašanje 2.4 (»Niso redki poskusi povezovanja sedanje ekološke krize z židovsko-krščansko tradicijo. Pojasnite zakaj.«). IT je bil 0,40 (0,28). Težave so bile tudi z vprašanjem 2.5 (»Navedite dve vrsti ekološke etike in razložite njuni značilnosti.«), kjer je bilo veliko napačnih ali pomanjkljivih odgovorov (IT 0,46 oziroma 0,32). Tudi predstavitev značilnosti človeka kot vrste, ki že po svoji naravi povzroča ekološke krize (vprašanje 2.3), ni bila najboljša. Iz ugotovitev študije »Meje rasti« (vprašanje 2.2) so najpogosteje predstavljali samo rast prebivalstva. V odgovorih na vprašanje 2.6 (»Razložite odnos do narave, ki je razviden iz nagovora poglavarja Seattla. /Vir C/«) so pogosto obnavljali vir ali dobesedno prepisovali iz njega, le redki so razpoznali ekološko-etičen odnos do narave, ki je nasproten antropocentrizmu. Zunanji ocenjevalci ugotavljajo, da so bili odgovori na ta sklop vprašanj zelo polarizirani: ali zelo dobri ali zelo slabi, vmesnih možnosti skoraj ni bilo.

3.1.2.4 Tretja strukturirana naloga: Socializacija

Strukturirana naloga je vsebovala 7 vprašanj. Nalogo je izbralo in na vprašanja odgovarjalo 862 (1072) kandidatov. V povprečju so dosegli 10,79 (10,21) točke. IT je bil 0,62 (0,58). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 84 kandidatov, v povprečju so dosegli 6,30 točke; IT je bil 0,53.

Kandidati so najbolje odgovorili na vprašanje 3.3 (»V socializaciji sodeluje več različnih dejavnikov /agensov/. Navedite štiri ter natančneje pojasnite značilnosti in pomen enega od njih.«), čeprav zunanji ocenjevalci opažajo, da so bili precej površni pri pojasnjevanju značilnosti in pomena enega od izbranih dejavnikov. IT tega vprašanja je bil 0,75 (0,72). Največ napačnih in pomanjkljivih odgovorov je bilo na vprašanje 3.4 (»Za posameznike/posameznice v (post)modernih družbah naj bi bila značilna »skrpana identiteta«. Pojasnite ta pojem.«). IT je bil 0,23 (0,21). To ugotavljajo tudi zunanji ocenjevalci. Skoraj vsi pripominjajo, da so le redki kandidati vsaj nakazali razumevanje tega pojma. Pogosto so pisali, da gre pri tem za uničeno identiteto, nedokončano identiteto, identiteto, ki je posledica zanemarjanja in zlorab v otroštvu, ipd. Slabše so odgovarjali tudi na vprašanje 3.2 (»Socializacija je pomemben proces tudi za delovanje družbe. Pojasnite zakaj.«). Le redki so v odgovorih omenjali pomen socializacije za reprodukcijo družbe. IT je bil 0,49 (0,46). Zunanji ocenjevalci opažajo še, da so kandidati v odgovorih na vprašanje 3.1 (»Opredelite socializacijo in pojasnite njen pomen za posameznika/posameznico. Pomagajte si z virom A.«) pri opredeljevanju socializacije obšli pomen interakcije ali pa niso izpostavili pomena socializacije za osebni razvoj. Nekaj pomanjkljivosti je bilo tudi pri razlaganju vzrokov/okolščin resocializacije (vprašanje 3.6) in vzrokov njene neuspešnosti (vprašanje 3.7).

3.1.2.5 Četrta strukturirana naloga: Etnija, narod, nacija

Strukturirana naloga je vsebovala 7 vprašanj. Izbralo jo je 106 (129) kandidatov. V povprečju so dosegli 10,89 (9,88) točke (od 17,5 možne točke). Kandidati gimnazij so pri tej nalogi dosegli največje povprečno število točk, čeprav so bile razlike, kot je bilo že omenjeno, majhne. IT je 0,62 (0,56). Med poklicnimi maturanti si je nalogo izbralo 9 kandidatov, v povprečju so dosegli 5,00 točk, IT je bil 0,29.

Tudi to nalogo, podobno kot drugo, je izbralo malo kandidatov. Glede na povprečno doseženo število točk odgovori niso bili slabi, vsaj pri kandidatih gimnazije ne. Najuspešneje so odgovarjali na vprašanje 4.2 (»Kateri dejavnik oblikovanja etničnih skupin lahko razberete iz vira A?«); večina jih je pravilno razbrala religijo (IT je 0,88 oziroma 0,85). Dobro so odgovarjali tudi na vprašanje 4.7 (»Vir C govori o nacionalizmu. Razložite enega od različnih pomenov, ki ju lahko ima nacionalistična ideologija.«). IT tega vprašanja je 0,73 (0,66). Najslabše so odgovarjali na vprašanje 4.4 (»Razložite, kaj je etnična stratifikacija in posledica česa je.«). IT je 0,41 (0,37). Tudi zunanji ocenjevalci opažajo, da so le redki kandidati pravilno opredelili etnično stratifikacijo in/ali razložili njen izvor. Težave je povzročala tudi opredelitev pojma modernega naroda in nacije ter ugotavljanje razlik med njima (vprašanje 4.5). Problem je bil predvsem opredelitev modernega naroda, posledično pa tudi ugotavljanje razlik z nacijo.

3.1.3 Seminaraska naloga

Seminaraska naloga predstavlja notranji del ocene. Kandidati jo izdelajo med šolskim letom pod vodstvom učitelja. Pri njej lahko dosežejo maksimalno 25 točk, kar predstavlja 25 % končne ocene.

Če upoštevamo kandidate gimnazij, ki so maturo opravljali prvič (N = 1023), so pri tem delu izpita dosegli v povprečju 21,94 točke (lani 21,45 točke), če upoštevamo vse kandidate, ki so opravljali maturo (brez poklicnih maturantov) (N = 1293) pa 21,00 točk (lani 20,56 točke). Poklicni maturanti so v tem delu izpita dosegli v povprečju 17,69 točke.

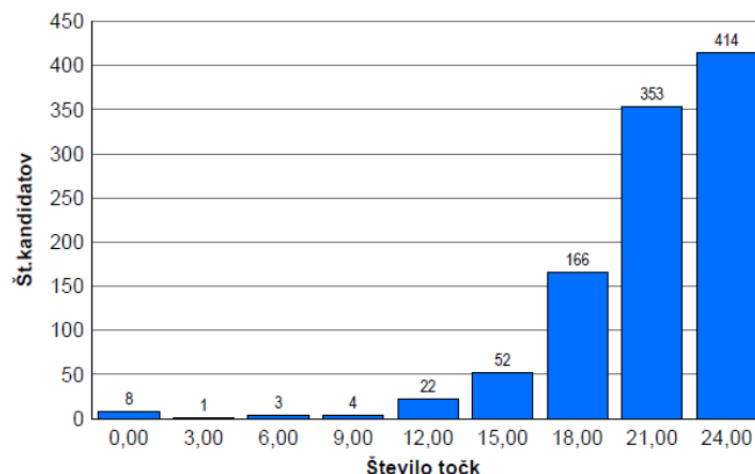
3.1.3.1 Razporeditev po doseženih točkah

Preglednica 16: Doseženo število točk pri seminariski nalogi (gimnazija).

Štev. kandidatov	1023
Povprečno štev. točk	21,94
Standardni odklon	3,63
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	25,00
Max. možno točk	25,00
Mediana	23,00
Korelacuja z oceno v SŠ	0,45

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 10: Razporeditev po doseženih točkah pri seminariski nalogi (gimnazija).

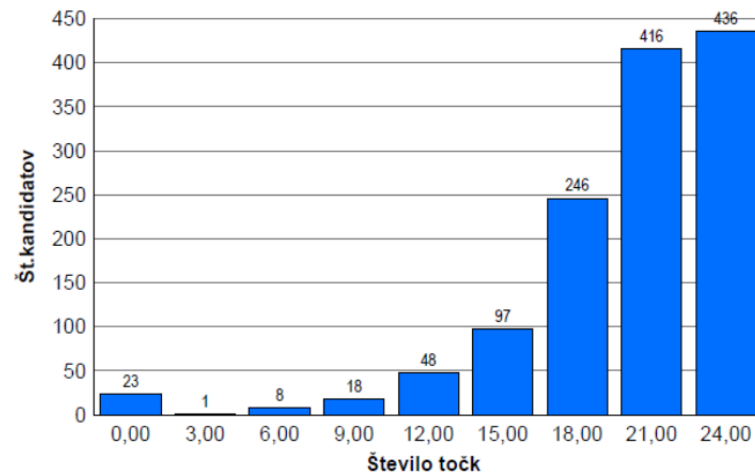
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 17: Doseženo število točk pri seminariski nalogi (vsi, brez poklicnih maturantov).

Štev. kandidatov	1293
Povprečno štev. točk	21,00
Standardni odklon	4,59
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	25,00
Max. možno točk	25,00
Mediana	22,00
Korelacuja z oceno v SŠ	0,51

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 11: Razporeditev po doseženih točkah pri seminariski nalogi (vsi, brez poklicnih maturantov).

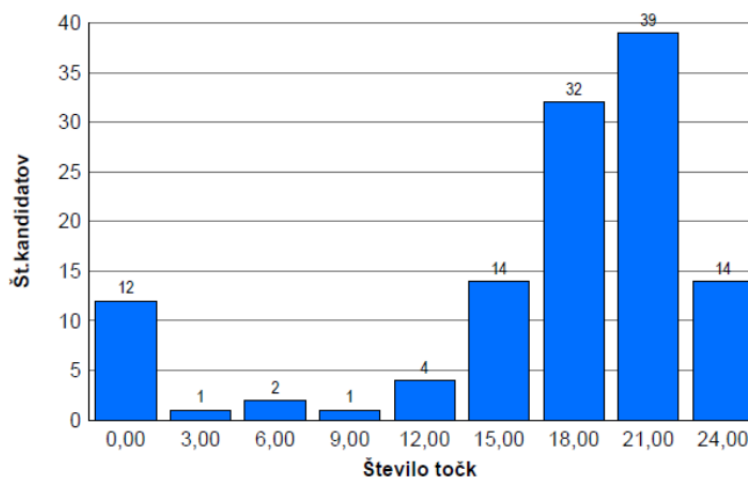
Vir: Državni izpitni center, 2010.

Preglednica 18: Doseženo število točk pri seminarski nalogi (poklicni maturanti).

Štev. kandidatov	119
Povprečno štev. točk	17,69
Standardni odklon	6,94
Min. štev. točk	0,00
Max. štev. točk	25,00
Max. možno točk	25,00
Mediana	20,00
Korelacija z oceno v SŠ	-0,04

Vir: Državni izpitni center, 2010.

Slika 12: Razporeditev po doseženih točkah pri seminarski nalogi (poklicni maturanti).

Vir: Državni izpitni center, 2010.

3.2 Mnenje ocenjevalcev

Zunanji ocenjevalci so po končanem ocenjevanju izpolnili »Vprašalnik za zunanje ocenjevalce«. Izpolnjene vprašalnike je vrnilo 27 ocenjevalcev. Njihove ugotovitve so vključene pri vsebinski analizi vprašanj (povzete iz odgovorov na vprašanja: »Kateri so najpogostejši problemi pri odgovorih na esejska vprašanja?« in »Kateri napačni, pomanjkljivi in nenatančni odgovori so se najpogosteje ponavljali?« Zadnje vprašanje se nanaša na izpitno polo 2 – strukturirane naloge).

Zunanji ocenjevalci vedno ugotavljajo, da so ocenjevali zelo različne odgovore, od zelo slabih, napačnih pa do zelo dobrih. Pri izpitni poli 1 – naloge esejskega tipa vsako leto ugotavljajo podobne pomanjkljivosti: (pre)splošne odgovore, premajhno poznavanje in vključevanje sociološke terminologije in socioloških teorij, premalo pozornosti, namenjene jezikovni pravilnosti, itd. Kandidati se včasih ne osredotočijo natančno na tisto, kar zahteva vprašanje; napišejo vse, kar o neki temi vedo, tistega, kar zahteva vprašanje, pa se skoraj ne dotaknejo. Zgodi se tudi, da odgovorijo dobro na en del vprašanja, drugega pa »izpustijo« ali se ga komaj »dotaknejo«. Naj bo ponovno poudarjeno, da naštevane teh pomanjkljivosti ne pomeni, da ni dobrih odgovorov ali da so zaradi nekaterih pomanjkljivosti odgovori v celoti slabi.

Pri izpitni poli 2 včasih predstavlja za kandidate problem, kako brati in uporabiti vire. Sestavljavci vprašanj poskušajo to v vprašanjih čim bolj natančno določiti (npr. kdaj morajo kandidati nekaj razbrati iz vira, kdaj si z njim lahko samo pomagajo, kdaj je izhodišče, ki jih napoti k pravilnemu odgovoru, itd.). Najbrž jim to ne uspe vedno najbolje, mogoče je včasih kak vir zavajajoč, itd. Na vse to opozarjajo tudi zunanji ocenjevalci, obenem pa ugotavljajo, da kandidati včasih površno preberejo vprašanja in vire. Zunanji ocenjevalci ugotavljajo tudi, da so si vprašanja v strukturiranih nalogah včasih podobna in da to zmede kandidate, prav tako tudi, da se vprašanja navezujejo eno na drugo. Če kandidat odgovori napačno na eno, bo napačen odgovor tudi na naslednje. To je res, vendar je dejstvo tudi, da se v strukturiranih nalogah ni mogoče izogniti navezavi vprašanj eno na drugo. Poleg tega velja na vsaki moderaciji sprejet dogovor, da se kandidata za napačen odgovor »kaznuje« z nedodelitvijo točk samo enkrat.

Zunanji ocenjevalci so ocenjevali strokovno in vsebinsko ustreznost ter tehnično izvedbo obeh izpitnih pol in Navodil za ocenjevanje. Ocenjevalna lestvica je bila od 1 (najslabše) do 5 (najboljše). Povprečna ocena strokovne in vsebinske ustreznosti ter tehnične izvedbe izpitne pole 1 je bila 4,50, izpitne pole 2 pa 4,42. Podobno visoko so ocenili tudi Navodila za ocenjevanje: navodila za ocenjevanje izpitne pole 1 s povprečno oceno 4,58 in izpitne pole 2 s povprečno oceno 4,50.

Ocenjevalci menijo, da je bila velika večina vprašanj sestavljenih ustrezno. Nekaj pripomb je bilo na nekatera vprašanja v izpitni poli 2: enemu se je zdelo pretežno vprašanje 2.3 (predstavitev značilnosti človeka kot vrste, ki že po svoji naravi povzroča ekološke krize), petim 3.4 (problematika »skrpane identitete« – med vsemi vprašanji v izpitni poli 2 so kandidati na to vprašanje najslabše odgovarjali),

enemu vprašanji 1.1 in 1.2 (zaradi dvomnosti) in dvema vprašanju 2.6. Med prelahkimi vprašanji je nekaj ocenjevalcev omenjalo vprašanja 1.6 (1), 2.1 (3) ter 3.3, 3.5, 3.6 in 3.7 (2).

Ocenjevalci ugotavljajo, da kandidati slabše obvladajo analizo in interpretacijo. Pet se jih glede zgradbe izpita v prihodnje ni opredelilo, med tistimi, ki so se, pa jih 8 meni, da je dosedanja zgradba ustrezna, 3 bi dali večji poudarek nalogam esejskega tipa, 8 vprašanjem odprtega tipa s krajšimi odgovori (strukturirane naloge), 3 predlagajo tudi vključitev vprašanj zaprtega tipa.

4 Ugovori kandidatov na oceno

Kandidati so v spomladanskem izpitnem roku splošne mature 2010 vložili 123 vlog za vpogled v izpitno dokumentacijo (lani 86 in leta 2008 139). 59 kandidatov je vložilo ugovor na oceno (lani 31) in 1 kandidat na izračun ocene. Ocena se je po ugovoru zvišala 11 kandidatom (lani 9). Med vloženimi ugovori, ki jih je bilo letos ponovno več, so izvedenci ugotovili manjši delež utemeljenih.

5 Sklepne ugotovitve

5.1 Uspeh kandidatov

Izpit splošne mature iz sociologije je v spomladanskem roku mature 2010 opravljalo 1412 kandidatov in kandidatke, od tega 1294 prvič in 118 ponovno. V tem številu je upoštevanih 1023 kandidatov, ki so kot dijaki splošnih (857) in strokovnih gimnazij (166) prvič opravljali splošno maturo (brez maturitetnega tečaja, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Lani je bilo 904 kandidatov iz splošnih in 170 iz strokovnih gimnazij. Drugi kandidati so bili 21-letniki kot občani in udeleženci maturitetnega tečaja (skupaj 152) ter poklicni maturanti, ki so opravljali sociologijo kot posamezni izpit splošne mature ob poklicni maturi (119). Vseh kandidatov brez poklicnih maturantov je bilo 1293.

Med posameznimi kategorijami kandidatov so bile precejšnje razlike v dosežkih. Najboljši so bili kandidati iz splošnih gimnazij. Dosegli so povprečno 67 odstotnih točk, kar je ponovno izboljšanje dosežka (lani 66,92 in 2008 precej manj, ko je bil povprečni dosežek 63,67 odstotne točke). Njihova povprečna ocena je bila 3,34, kar je identično lanskoletni oceni (2008 3,20). Slabši so bili kandidati iz strokovnih gimnazij: njihovo povprečno število odstotnih točk je 57,03 (2009 56,16 in 2008 53,79 odstotne točke), njihova povprečna ocena pa je 2,52 (lani 2,49 in 2008 2,45). Med kandidati splošnih in strokovnih gimnazij je bilo 9,38 % odličnih.

Najbolj se kandidati splošnih in strokovnih gimnazij razlikujejo v skupini, ki dosega pri sociologiji najboljšo oceno. Odličnih ocen je na splošnih gimnazijah 11,20 %, medtem ko letos kandidatov iz strokovnih gimnazij z odlično oceno ni bilo.

Najmanj uspešni so bili kandidati, ki so sociologijo opravljali kot posamezni izpit splošne mature ob poklicni maturi, med njimi je bilo kar 70,59 % negativno ocenjenih v spomladanskem roku, med kandidati iz maturitetnega tečaja in 21-letniki je bilo neuspešnih 53,29 %, med kandidati strokovnih gimnazij 17,47 % in med tistimi iz splošnih gimnazij le 4,08 %.

Uspeh pri sociologiji v celoti v zadnjih dveh letih kaže trend izboljševanja.

Pri notranjem delu izpita – seminarski nalogi je uspeh že več let konstanten, in sicer zelo visok. Povprečno število doseženih odstotnih točk je bilo v spomladanskem roku 21 točk od 25 možnih (lani 20,56) in kar 436 kandidatov in kandidatke je dobilo za svojo seminarsko nalogo maksimalno število točk. Korelacija med odstotnimi točkami notranjega in zunanjega dela splošne mature je 0,33. Kljub upoštevanju različnosti ciljev, vsebin in načinov dela je mogoče sklepati, da notranji deli prispevajo opazni del k (ne)utemeljenemu delu zviševanja maturitetne ocene pri predmetu. V tej značilnosti sociologija na splošni maturi ni izjema, saj podobno velja tudi za druge predmete.

5.2 Kakovost izpitnih pol

Izpitne pole so bile ustrezno sestavljene. V njih so bile zastopane različne taksonomske stopnje v deležih, kot to določa predmetni izpitni katalog za splošno maturo.

Zunanji ocenjevalci so ocenili strokovno in vsebinsko ustreznost ter tehnično izvedbo izpitnih pol in Navodil za ocenjevanje kot dobro in ustrezno.

Med izpitnimi polami letošnje in lanske splošne mature nismo ugotovili bistvenih razlik.

5.3 Druga strokovna opažanja

Pri pripravi izpitnega gradiva ni prihajalo do napak. Sodimo, da je večletna praksa zunanjega pregledovanja pripravljenega gradiva za izpitne pole koristna. Preglede opravijo učitelji, ki jih na predlog Državnega izpitnega centra potrdi DK SM, in oblikujejo svojo oceno izpitnega gradiva, DPK SM pa njihova mnenja upošteva in korigira ali dopolni pripravljeno izpitno gradivo. Na ta način je vzpostavljeno strokovno sodelovanje med pripravljavci izpitnih gradiv in učitelji, ki kandidate pripravljajo na splošno maturo.